

**LIKUNNANOHJAAJOISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA TYÖ-
ELÄMÄLÄHTÖISESTÄ KEHITTÄMISHANKKEESTA LAPIN AM-
MATTIKORKEAKOULUSSA**

Tekijät
Joel Lauri
Patrik Ollila

Opinnäytetyö
Terveys- ja liikunta-ala
Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

2015

Liikunta ja vapaa-aika
Liikunnanohjaaja (AMK)

Tekijät	Joel Lauri ja Patrik Ollila	Vuosi	2015
Ohjaaja	Tommi Haapakangas		
Toimeksiantaja	Lapin ammattikorkeakoulu		
Työn nimi	Liikunnanohjaajaopiskelijoiden kokemuksia työelämälähtöisestä kehittämishankkeesta Lapin ammattikorkeakoulussa		
Sivu- ja liitemäärä	33 + 1		

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää opiskelijoita haastatteleamalla heidänkokemuksiaan Lapin ammattikorkeakoulussa toimivasta työelämälähtöisestä oppimisympäristöstä. Hyvinvointiapteekiksi kutsuttu toimintamalli perustettiin vuonna 2012. Se on toimintamalli, jossa opiskelijat pääsevät toteuttamaan opintojensa ohella oman alansa substanssiosaamisen lisäksi monia muita työelämässä vaadittavia tietoja ja taitoja.

Toteutimme tutkimuksemme teemahaastatteluna, sillä siinä pyritään löytämään vastauksia etukäteen valittujen teemojen perusteella. Tutkimuksessa esiintyvät teemat perustuvat viitekehykseen, joka on johdettu opetussuunnitelmasta. Näitä teemoja olivat muuttuva työelämä, muuttuvat oppimisympäristöt ja muuttuva tieto. Haastattelimme kuutta Hyvinvointiapteekissa mukana ollutta liikunnanohjaajaopiskelijaa. Opiskelijat valikoituivat haastatteluun, koska he ovat opiskelleet opintojensa alusta saakka osaamis- ja ongelmaperusteisen opetussuunnitelman mukaisesti.

Opiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä opiskeluunsa Hyvinvointiapteen tarjoamassa oppimisympäristössä. Se koettiin hyväksi työelämälähtöiseksi oppimisympäristöksi ja sen nähtiin edistävän opintoja. Tiesimme ennalta, että Hyvinvointiapteen toiminnasta löytyy myös eriäviä mielipiteitä, joiden pohjalta löysimme myös oivia kehitysideoita. Saamiamme tutkimustuloksia voidaan käyttää työelämälähtöisten oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Avainsanat

oppimisympäristö, osaaminen, osaamisperusteinen opetussuunnitelma, työelämän muutos

School of Social Services, Health
and Sports
Degree Programme in Sports and
Leisure

Authors	Joel Lauri Patrik Ollila	Year	2015
Supervisor	Tommi Haapakangas		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Subject of thesis	Sports and Leisure Students' Experiences in Workplace-Oriented Development Project in Lapland University of Applied Sciences		
Number of pages	33 + 1		

The purpose of our thesis was to investigate students' experiences in a work-based learning environment in the Lapland University of Applied Sciences. The learning environment is called Hyvinvointiapteekki and it was established in 2012. In this environment the students can improve their knowledge and competence in their own fields and many other fields.

The research was completed by using a structured theme interview. The themes for the interview came from the curriculum of the Lapland University of Applied Sciences. The themes were the following: changing world of work, changing learning environments, and variable information. We interviewed six students who worked in the Hyvinvointiapteekki environment.

The informants were mostly satisfied with their studying in the learning environment. The environment was thought to contribute to their studies. Because our own experiment of working in the Hyvinvointiapteekki environment, we knew that there were also diverging opinions about it. These opinions gave us potential development ideas. The research outcome of this thesis can be used for developing workplace-oriented learning environments.

Key words learning environment, competence, competence-based curriculum, change in working life

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KORKEAKOULUT YHTEISKUNNAN MUUTOKSESSA.....	8
2.1 Muuttuva työelämä	10
2.1.1 Hyvinvointiapteekki.....	11
2.2 Osaaminen	12
2.2.1 Osaamisen määrittely.....	12
2.2.2 Työelämäosaaminen.....	13
2.2.3 Osaamisen arviointi.....	14
3 OPPIMISTEORIA JA PEDAGOGISET MALLIT.....	16
3.1 Ongelmaperusteinen pedagogiikka	16
3.2 Tutkiva oppiminen.....	16
3.3 Kokemuksellinen oppiminen	18
3.4 Konstruktivistinen oppimiskäsitys	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
4.1 Haastattelu.....	20
4.2 Haastattelijan rooli ja toiminta	21
4.3 Haastatteluprosessi	21
4.4 Otannan valitseminen	22
4.5 Sisällönanalyysi	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1 Oppimisympäristö ja motivaatio	25
5.2 Työelämlähtöisyys ja tulevaisuus.....	26
5.3 Tiedonhaku ja sen soveltaminen	27
5.4 Luotettavuus	28
6 POHDINTA	30
LÄHTEET	34
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Työelämän jatkuvan muutoksen vuoksi korkeakouluopiskelun on mukauduttava sen tarpeisiin. Korkeakoulujen haasteena on luoda sellainen oppimisympäristö, joka pystyy vastaamaan työelämän kiihtyvään muutokseen. Yksi malli tähän on osaamisperusteinen opetussuunnitelma, jossa kriteerit vaadittuun osaamiseen luodaan työelämän tarpeista. (Hanhinen 2011, 5 – 6.)

Tutkimuksemme liittyy Lapin ammattikorkeakoulussa hyvinvointialoilla käyttöön otettuun Hyvinvointiapteekki-oppimisympäristöön. Se on liiketoimintamalli, jossa opiskelijat toteuttaa omaa osaamistaan monialaisissa ryhmissä. Opiskelijat tuottavat ja toteuttavat apteekin hyvinvointipalvelut osana opintojaan.

Olimme perustamassa Hyvinvointiapteekki-oppimisympäristöä keväällä 2012. Tästä syntyi mielenkiinto tutkia oppimisympäristöä syvemältä ja sitä, kuinka opiskelijat kokivat sen osana opiskeluitaan. Koulussa kuulee paljon puheita oppimisympäristön puolesta ja vastaan. Tehtävänäimme oli löytää syyt mielipiteiden takana.

Tutkimuksemme lähtökohtana on ollut oma näkemyksemme oppimisympäristöstä. Omat kokemuksemme opiskelusta olivat pääosin positiiviset. Pyrimme kuitenkin tutkimuksen aikana tulosten kriittiseen tarkasteluun. Rajaamme tutkimuksen koskettamaan Hyvinvointiapteekin toiminnassa mukana olleisiin liikunnanohjaajaopiskelijoihin, jotka ovat opiskelleet vuonna 2012 käyttöön otetun osaamisperusteisen opetussuunnitelman mukaan.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää haastatteleamalla opiskelijoiden kokemuksia Hyvinvointiapteekki oppimisympäristössä ja millä tavoin se on tukenut (vai onko se tukenut) oppimista. Toteutamme tutkimuksen laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tiedonkeruutapoja kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, ja havainnointi. Tästä syystä henkilöiden omat kokemukset, tunteukset ja mielipiteet vaikuttavat vahvasti tuloksiin, minkä seurauksena tutki-

muksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Tavoitteena on pyrkiä kuvaamaan ilmiötä ja antamaan tulkinta tutkittavalle aiheelle. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tulevaisuudessa kehittää oppimisympäristön toimintaa.(Tuomi & Sarajärvi 2013, 71, 85.)

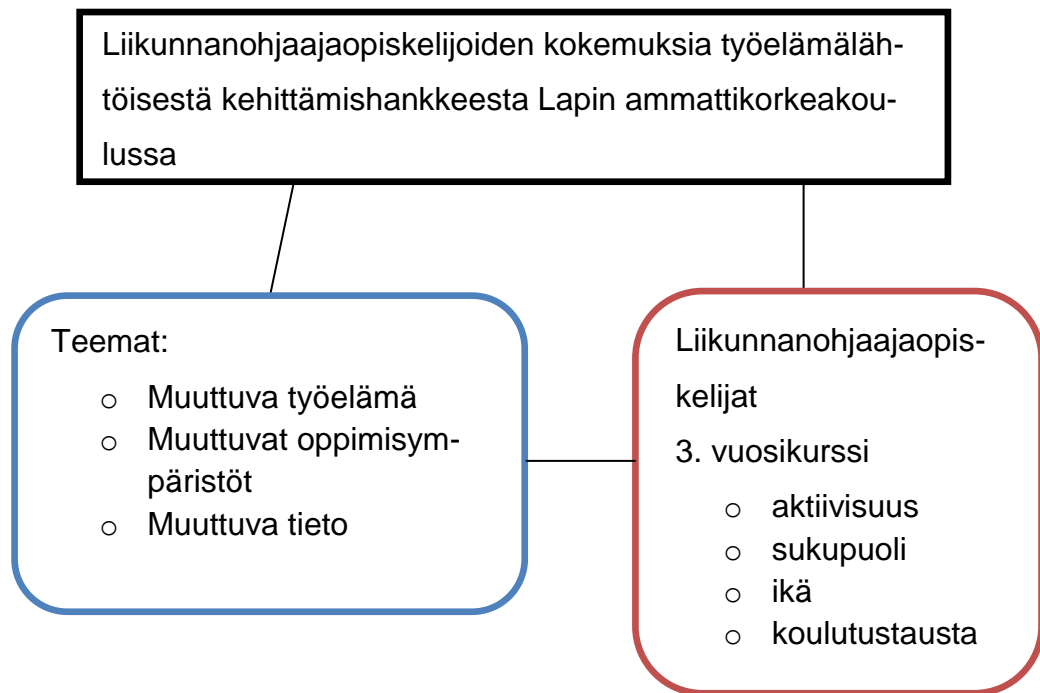
Tutkimuskysymyksemme on:

- Onko Hyvinvointiapteekki oppimisympäristönä tukenut opiskelua?

Rajaamme tutkimuksen aiheen Lapin ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelijoihin, jotka ovat olleet mukana Hyvinvointiapteekin toiminnassa. Pääosin haastateltavat koostuvat kolmannen vuosikurssin opiskelijoista, koska Hyvinvointiapteekki oppimisympäristönä on sisällytetty heidän opetussuunnitelmaan.

Saadaksemme vastauksia tutkimusongelmaan rajaamme tutkimuskysymyksen teoriasta esiinnousseisiin kolmeen pääteemaan. Teemoilla pyritään kohdistamaan tutkimusprosessi olennaisen tiedon äärelle. Teemat ohjaavat haastattelurungon laatimista ja näin haastattelutilanteessa keskitytään käsittelemään koulutuksen tavoitteiden kannalta olennaista tietoa.

Työn tilaaja on Lapin ammattikorkeakoulu.

Kuvio 1. Tutkimuksen viitekehys.

2 KORKEAKOULUT YHTEISKUNNAN MUUTOKSESSA

Laki velvoittaa ammattikorkeakouluja antamaan työelämään ja sen kehittämiseen sekä yksilön ammatilliseen kasvuun tähtääviä opintoja. Sen velvollisuutena on myös harjoittaa työelämää ja aluekehitystä tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä. (Ammattikorkeakoululaki 2003.)

”Toiminnassa tulee yhdistyä pedagoginen, tutkimus- ja kehittäminen sekä alueellinen yhteistyö elinkeinoelämän kanssa”(Kotila & Mäki 2012, 30). Ammattikorkeakoulu toimii tiiviissä yhteistyössä opettajien, opiskelijoiden ja työnantajien kanssa. Oppimisympäristö on jatkuvasti yhteistoiminnallisesti kehittyvä tila, mikä luo haasteita ja muokkaa olemassaolevia toimintamalleja. Oppimisympäristö tuottaa uusia innovatiivisia ratkaisumalleja ja/tai tuotteita yhteistoiminnallisesti. (Kotila & Mäki 2012, 30–31.)

”Työelämän muutokset ja niiden ennakointi ovat ammattikorkeakoulupedagogiikan kehittämisen keskiössä” (Kotila & Mäki 2012, 259). Ammattikorkeakoulujen tulee olla askeleen edellä työelämää ennakoimalla työelämässä tapahtuvia muutoksia. (Kotila & Mäki 2012, 260.)

Lapin ammattikorkeakoulun vastaa tähän tehtävään osaamis- ja ongelmaperusteisella oppimiskäsityksellä. Lähtökohtana toimivat työelämän ongelmat ja toiminta keskittyy ammatilliseen kasvuun. Opiskelija on opinnoissaan aktiivinen ja vastuullinen toimija kaiken aikaa. Opettajat puolestaan voidaan nähdä oppimisen ohjaajina ja asiantuntijoina. Opiskelu on vuorovaikutusta opiskelijoiden, opettajien ja työelämän kanssa. Osaamisen arviointi kuuluu oppimisprosessiin keskeisesti. (Lapin AMK 2015.)

Osaamisalueet ja osaamistavoitteet arviointikriteereineen ovat johdettu työelämän osaamisvaatimuksista. Ne kuvaavat pätevyyttä, suorituspotentiaalia ja kykyä suoriutua ammattiin kuuluvista työtehtävistä. Lapin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa määritellään osaamistavoitteet seuraavasti:

”Suomen kansallisessa tutkintojen viitekehyksessä (NQF) ammattikorkeakoulututkinnot on sijoitettu tasolle 6 ja ylemmät ammattikor-

keakoulututkinnot tasolle 7. NQF tasokuvaukset sekä yhteiset kompetenssit sisällytetään integroidusti osaamispohjaisen opetussuunnitelman tavoitteisiin.

NQF taso 6

- Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen.
- Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat.
- Hallitsee edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteen alalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.
- Kykenee johtamaan monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita tai kykenee työskentelemään itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä.
- Kykenee vastaamaan oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä. Valmius jatkuvaan oppimiseen.
- Osaa viestiä riittävästi suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle. Kykenee itsenäiseen kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä.”(Lapin AMK 2015.)

2.1 Muuttuva työelämä

Korkeakoulukentällä yhteistyö yritysten kanssa on ollut vain harjoituspaikkojen ja opinnäytetöiden varassa. Tulevaisuudessa korkeakoulujen tulisi tehdä aiempaa tiiviimpää yhteistyötä yritysten ja muiden korkeakoulujen kanssa. Ammatti-korkeakoulujen tulisi kehittää toimintaansa vastaamaan tulevaa työelämän tarvetta profiloitumalla omalle vahvuusalueelleen, poikkitieteellisyydellä ja yhdistämällä eri alojen osaamisen. (Kotila & Mäki 2012, 262–264, 271.)

Tulevaisuudessa osaaminen on jatkuvaa oppimista. Työ nähdään oppimisen ja osaamisen kehittäjänä. Työntekijän tulee olla jatkuvasti alttiina muutoksille. Palvelusektorilla on kasvavaa kysyntää 2010-luvulla. Internetin myötä maailma on pienentynyt, josta voidaan käyttää käsitettä globalisoituminen. Globalisoitunut maailma muokkaa tulevaisuuden käsityksiä ja arvoja. Ihmisten, kulttuurin, luonnon ja yhteiskunnan tietämystä ja ymmärrystä arvostetaan korkealle. Muuttuvaan työelämään sopeutuminen vaatii monialaisten osaamisympäristöjen tuottamia innovaatioita. Tämä taas vaatii yksilöltä luovaa ajattelua ja ratkaisukykyä. Työntekijältä arvostetaan vuorovaikutus-, viestintä- ja markkinointitaitoja sekä innovatiivisuutta ja kykyä toimia itsenäisesti sekä ryhmässä. (Kotila & Mäki 2012, 260–262, 271.)

Työpaikoissa siirrytään kohti yksilöä. Työntekijälle annetaan henkilökohtaista huomiota ja häntä arvostetaan ainutlaatuisena ja tärkeänä yksilönä. Työntekijältä vaaditaan kykyä ja taitoa itsensä johtamiseen sekä omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Samalla yksilöllä on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhön ja vapaa-aikaan. Tämä vahvistaa osallistumista, eli toisin sanoen yksilö kokee olevansa vaikuttavana osana työyhteisöä, joka edesauttaa yksilön sopeutumista työelämän muutoksiin. Työntekijän tulee olla hyvä kuuntelija ja toimittava yhdessä monen eri toimijan kanssa. Työntekijät arvostavat työn mielekkyyttä, joka edellyttää työpaikan arvojen yhteensopivuutta työntekijän arvojen kanssa. (Kotila & Mäki 2012, 264–265, 272.)

Liikunnanohjaajien tulevaisuus näyttää positiiviselta. Liikunnan tarve väestössä lisääntyy. Tulevaisuuden haasteita löytyy laajasti eri ikäryhmien terveyden edis-

tämisen parissa, mutta erityisesti ikääntyvien liikunnassa. Myös alati muuttuvan maailman mukana tulevat uudet lajit ja kasvava, monipuolistuva asiakaskunta asettavat haasteita tulevaisuudelle. Ammattitaidon on oltava laaja-alaista ja monipuolista myös siksi, että tulevaisuudessa liikunnanohjaajat nähdään asiantuntijana erilaisissa moniammatillisissa työyhteisöissä. (Lappalainen 2009, 14–18.)

2.1.1 Hyvinvointiapteekki

Hyvinvointiapteekki oli alun perin opetus- ja kulttuuriministeriön tukema kolmevuotinen hanke. Sen tarkoituksena oli rakentaa ja pilotoida Rovaniemellä Hyvinvointiapteekki-oppimisympäristö. Se on liiketoimintamalli, jossa opiskelijat toteuttaa omaa osaamistaan monialaisissa ryhmissä. Hyvinvointiapteekki tarjoaa monipuolisia ja tasa-arvoisia hyvinvointipalveluita opiskelijoiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi. Lapin ammattikorkeakoulun hyvinvointialojen opiskelijat tuottavat ja toteuttavat apteekin hyvinvointipalvelut osana opintojaan. Työelämässä vaadittavat taidot ovat nousseet arvoonsa ja siksi Hyvinvointiapteekilla työelämä on tuotu osaksi opintoja. (Haapakangas, T. 2013.)

Hyvinvointiapteekki luo osaamista kahdessa ulottuvuudessa. Toiminnallaan sen on tarkoitus lisätä asiakkaidensa tietoisuutta omasta hyvinvoinnistaan ja sen parantamisesta. Hyvinvointiapteekissa opiskeleville se antaa mahdollisuuden toimia monialaisessa ympäristössä ja harjoitella oman alansa opintojen lisäksi johtamista, liiketoimintaa, vuorovaikutustaitoja, markkinointia, yhteistyötaitoja ja monia muita työelämän vaatimia taitoja. Alla olevasta kuviosta selviää, minkälaista osaamista Hyvinvointiapteekissa tuotetaan. (Haapakangas, T. 2013.)

HYVINVOINTIAPTEEKIN TUOTTA- MA OSAAMINEN	Osaamisen kuvaus
Kognitiivinen ulottuvuus	Markkinointiosaaminen, urheilu- ja hyvinvointiosaaminen, testausosaaminen, valmennusosaaminen, viestintäosaaminen, hankeosaaminen, liiketoimintaosaaminen, tutkimusosaaminen, kehittämisosaaminen.
Sosiaalinen ulottuvuus	vuorovaikutusosaaminen, viestintäosaaminen, yhteisöjohtamisaaminen, ryhmätoimintaosaaminen.
Reflektiivinen ulottuvuus	innovaatio-osaaminen, yrittäjyyskasvatusosaaminen, Eettinen osaaminen, arviointi ja laadunvarmistusosaaminen, kehittymisaaminen,
Operationaalinen ulottuvuus	tietotekninen osaaminen, liikunnanohjaus osaaminen, valmennusosaaminen, liiketoimintaosaaminen,

Kuvio 2. Hyvinvointiapteen osaamismatriisi (Haapakangas, T. 2013.)

2.2 Osaaminen

2.2.1 Osaamisen määrittely

Yhteiskunnan muutoksen myötä myös työelämässä vaadittava osaaminen on muutoksessa. Tästä syystä myös koulutuksen on mukauduttava tähän muutokseen. Haasteena on luoda sellainen oppimisympäristö, että se pystyy tuottamaan muuttuvaan työelämään tarvittavaa osaamista. Lapin ammattikorkeakoulussa on otettu käyttöön osaamis- ja ongelmaperusteinen opetussuunnitelma. Opiskelun lähtökohtana ovat työelämästä johdetut osaamistavoitteet. Osaamisen arviointi on oppimisprosessin keskiössä. (Hannola 2013, 56–57.)

Osaamisesta puhuttaessa on ensiarvoisen tärkeää määrittää osaamista kuvaavat kriteerit. Kriteerit mittaavat osaamisen tasoa osaamisperustaisessa opetus-suunnitelmassa. Kriteerit arvottavat kaiken osaamisen ja määrittävät osaamisen suunnan. Ne erottelevat tutkinnon kannalta relevantin ja vähemmän relevantin osaamisen. Niillä mitataan osaamista oppimismenetelmistä riippumatta. (Saranpää 2012, 72–73.)

Erilaista osaamista tulee tarkastella eri näkökulmista. Tulee miettiä mitä osaamista kehitetään missäkin vaiheessa ja kuinka se tulee arvioida. Kriteerien laadintaa tulisi tehdä yhteistyössä työpaikkojen kanssa, jolloin kriteeristö muotoutuu työelämän tarpeista. (Saranpää 2012, 77–78.)

Mika Saranpää toteaa artikkelissaan, että osaaminen on tietojen, taitojen ja asenteiden sidoksia autenttisessa työssä. Siksi olisi tärkeää, että koulutuksessa osa koulutuksesta tapahtuisi työelämän kaltaisessa ympäristössä. Se ilmenee haasteena ammattikorkeakoulujen käyttämissä oppimisympäristöissä. Osaamisperustaisen koulutuksen prosessien tulisi toteutua yhteistyössä autenttisen työympäristön kanssa. (Saranpää 2012, 71–72.)

Tämän mukaan siis tieto ja taito jalostuvat osaamiseksi vasta, kun niitä päästään soveltamaan työelämässä. On selvää, että ammattikorkeakoulujen on tarjottava myös teoriaopintoja, kuten peruskäsitteistön läpi käymistä. Näillä opinnoilla ei päästä osaamiseen tasolle, mutta ne toimivat tietopohjana ennen oikeiden töiden tekemistä. (Saranpää 2012, 81.)

2.2.2 Työelämäosaaminen

Työn muutokset ovat johtaneet työelämäosaamisen uudelleen määrittelyyn. Muutos liittyy erityisesti osaamisvaatimuksiin. Ammatillinen osaaminen koostuu ammatissa vaadittavista tiedoista ja taidoista, mutta myös persoonallisuustekijöistä, joita sosiaalinen ympäristö elämänaikana muokkaa. (Hanhinen 2011, 6; Helakorpi 2009, 6 – 7.)

Tulevaisuuden työelämä voidaan jakaa kahteen alueeseen: kapea-alaiseen ja monitaitoiseen osaamiseen. Laajat työroolit vaativat työntekijältä monitaitoista osaamista. Kapea-alaisessa osaamisessa toimitaan jonkin tietyn aiheen tai asian asiantuntijana, jolloin pyritään rajatun asian syvälliseen ymmärtämiseen ja osaamiseen. (Hanhinen 2011, 6 – 7.)

Työelämässä työorganisaatio ja työntekijät vastaavat työelämän haasteisiin. Työelämän haasteet muuttuvat jatkuvasti jolloin työntekijöiden ja työyhteisön tulee pystyä muuttumaan haasteiden mukana. Työelämässä menestymiseen vaaditaan työntekijän jatkuvaa reflektointia työn suorittamisen eri vaiheissa. Reflektointi mahdollistaa työntekijän oman osaamisen, toiminnan ja toimintaympäristön kehittämisen. (Hanhinen 2011, 6 – 9.)

Hanhinen (2011) nostaa kolme työelämäosaamiseen liittyvää käsitettä, jotka ovat: kvalifikaatiot, kompetenssi ja ammattitaito. Kvalifikaatioilla tarkoitetaan työn osaamisen vaatimuksia eli toisin sanoen työelämän tarpeita. Työelämän tarpeet eli kvalifikaatiot muodostavat työnsuorittamisen tason. Kompetenssi on työntekijän tai työyhteisön sen hetkinen potentiaali suoriutua työn vaatimuksista, eli kvalifikaatioista. Ammattitaito on kompetenssin ja kvalifikaatioiden yhteisumma. Työntekijä tai työyhteisö suorittaa työtehtävän työn vaatimuksiin vastaten oman ammattitaidon ja potentiaalinsa perusteella, josta syntyy ammattitaitoa. Työn tekemisen tasoa voidaan mitata peilaamalla työntekijän suoritusta suhteessa työn asettamiin vaatimuksiin eli tavoitteisiin. (Hanhinen 2011, 6 – 9.)

2.2.3 Osaamisen arviointi

Osaamisperusteiseen opetussuunnitelmaan siirtyminen pakottaa uudelleen arvioimaan myös koulutuksen arviointiperusteet. Osaamisperusteisessa opetuksessa osaamista kuvaavat kriteerit ohjaavat vahvasti opiskelua, koska niillä mitataan tutkinnon kannalta relevanttia osaamista ja näin ollen osaamisen tavoitteita. Ei ole olemassa jokaiselle koulutusohjelmalle sopivia kriteereitä, vaan kriteerien laadinta on aina vahvasti sidoksissa kontekstiin. Osaamistavoitteita laadittaessa tulisi tarkastella työelämän osaamistarpeita kuvaavia kvalifikaatioi-

ta. Tällöin lähtökohdaksi muodostuu yhteiskunnallinen todellisuus ja ammatin vaatiman osaamisen suhde kontekstiin. (Haapakangas & Lukkarila 2013, 82; Hanhinen 2011, 6-9; Saranpää 2012, 68–69; Poikela 2002b, 236–237.)

Osaamista ei voi mitata vanhoilla mittareilla koska osaaminen syntyy hankitun tiedon ja kokemuksen kautta. Sen vuoksi osaaminen on aina subjektiivista, eikä sitä näin ollen voi mitata vanhoilla objektiivista tietoa mittaavilla mittareilla. Osaamisperusteisessa opiskelussa on tästä syystä luotava omat kriteerit arvioinnin mahdollistamiseksi. Kriteerit toimivat perustana osaamisen arvioinnissa kaikissa tilanteissa. Tiedonhankintatavalla ei ole osaamisen tunnistamisen kannalta merkitystä, mutta ongelmaperustaisessa oppimisessa koko syklin läpi käynti on oppimistuloksen kannalta tarpeellista. (Kangastie 2013, 22–23; Saranpää 2012, 67–76.)

Arviointia ohjaavat kriteerit nousevat työelämän tarpeista. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tuottaa osaamista tulevaisuuden työelämään. Tästä syystä työelämän roolin on oltava merkittävä arviointia laadittaessa. Työelämän mukanaolon myötä tavoitteet ja arviointikriteerit tulevat konkreettisiksi tavoitteiksi, eivätkä ole pelkkiä toiveita ja uskomuksia. (Kangastie 2013, 22–23; Saranpää 2012, 67–76.)

Kriteerien luominen on myös lopulta arvokysymys. Mietittäessä mitä osaaminen on kunkin opetussuunnitelman laatijat tekevät omat valintansa siitä, mikä on tutkinnon kannalta relevanttia tietoa ja millaista osaamista vaaditaan. (Kangastie 2013, 22–23; Saranpää 2012, 67–76.)

3 OPPIMISTEORIA JA PEDAGOGISET MALLIT

3.1 Ongelmaperusteinen pedagogiikka

Yhteiskunnallinen muutos tietoyhteiskuntaan on pakottanut korkeakoulut miettimään uudestaan pedagogiikkansa perusteita. Sivistyssanakirja määrittelee tietoyhteiskunta käsitteen tietoa ja nopeaa tiedonkulkua hyödyntäväksi ja arvostavaksi yhteiskunnaksi. Ongelmaperustainen pedagogiikka, eli ProblemBased Learning (PBL), on yksi ratkaisu yhteiskunnan ja koulutuksen, sekä koulutuksen ja tutkimusten välisen kuilun kaventamiseksi. Ongelmaperustainen oppiminen lähtee liikkeelle työelämän ja yhteiskunnan todellisista ongelmista. Ongelmat ovat näin ollen oppimisen lähtökohtana. Tiedon jakamisen sijaan keskitytään tiedon hankintaan, itsenäisten opiskelutaitojen kehittämiseen sekä yhteistyöhön eri oppimisympäristöissä ja asiantuntijayhteisöissä. (Poikela 2002a, 8 – 9, 31.)

Tietoyhteiskunnassa on rajaton määrä tietoa ja uutta syntyy jatkuvasti. Koulussa opittu tieto vanhenee näin ollen nopeasti ja menettää arvonsa. Tiedon kaahtamisen sijaan ongelmaperustaisessa oppimisessä lähdetään tiedon itsenäisestä hankkimisesta ja sen soveltamisesta olemassa olevaan ongelmaan eli skenaarioon. Ongelma nähdään skenaariona, koska sen tarkoitus on saattaa oppimista myös kyseisen syklin jälkeen. Ongelman tulee nousta oikeista työelämän ongelmista. (Poikela 2002a, 10, 35, 55.)

Ongelmaperustaisessa oppimisessä prosessia ohjaa tutor-opettaja ryhmäistunnoissa. Tutorin tehtävä on ohjata opiskelijoiden omaehtoista oppimista. Ryhmäistunnoista käytetään ongelmaperustaisessa oppimisessä käsitettä tutoriaali. Ryhmäistunnat, eli tutoriaalit perustuvat vuoropuheluun, sekä laajempaan keskusteluun. (Poikela 2002a, 39.)

3.2 Tutkiva oppiminen

Hyvinvointiapteekissa ei ole toteutettu ongelmaperustaista oppimistyyliä, vaikka se on käytössä liikunnanohjaajaopiskelijoilla päivittäin. Sen sijaan opiskelua oppimisympäristössä voisi kuvata tutkivaksi oppimisen mallilla. Tutkivan oppi-

misen tarkoituksena on tukea tiedonhankintaa oppimisen yhteydessä. Se on pedagoginen malli joka korostaa oppijan aktiivisuuden ja yhteistyön vaikutusta. Se ohjaa oppilaita osallistumaan yhteiseen tutkimukseen ja jakamaan tietotaitoaan. Jaettu asiantuntemus onkin tutkivan oppimisen ydinajatus. (Hakkarainen & Bollström-Huttunen & Pyysalo & Lonka 2004, 30–31; Media Lab Helsinki 2015.)

Tutkivan oppimisen prosessi aloitetaan kontekstin luomisella. Opettaja ja oppilaat tarkastelevat jotain merkityksellistä aihepiiriä yhdessä. Koko prosessille tärkeä lähtökohta on ongelmien luominen oman jo olemassa olevan tiedon ja kokemusten pohjalta. Opiskelijat käyvät läpi aihepiiriään ja arvioivat tietojaan kyseisestä aiheesta. Kriittisen arvioinnin myötä syntyy tarve lisätiedolle. Ongelmat syntyvät ymmärtämisen tarpeesta. Seuraavassa vaiheessa opiskelijaryhmä luo työskentelyteorian tutkittavalle aiheelle. Se on käytännössä hypoteesi itse luoduille ongelmille. Se ohjaa opiskelijat menemään omien tietojensa ylärajalle ja haastamaan omia tietoja ja kokemuksia ongelmaa vasten. (Hakkarainen & Bollström-Huttunen & Pyysalo & Lonka 2004, 30–31; Media Lab Helsinki 2015.)

Alussa suoritettua oman tiedon tarkastelun jälkeen opiskelijat hakevat ongelmiinsa vastaavaa teoriaa, jota peilataan jo syntyneeseen työskentelyteorioihin. Tässä vaiheessa korostuu tiedon jakaminen ja uuden tiedon pohjalta luodaan uusia ongelmia ja taas niiden pohjalta työskentelyteorioita. Oppimisen tehokkuus perustuu ryhmässä jaettuun tietoon, sen kyseenalaistamiseen ja kriittiseen tarkasteluun. Syklin moninkertainen toistaminen syventää tietoja asteittain. (Hakkarainen & Bollström-Huttunen & Pyysalo & Lonka 2004, 30–31; Media Lab Helsinki 2015.)

3.3 Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on elinikäistä tiedon syventämistä ja ymmärtämistä. Siinä korostuu kokonaisvaltainen oppiminen, jolla tarkoitetaan myös itsetuntemuksen kehittymistä sekä persoonallista ja sosiaalista kasvua. Se on kokemukseen perustuva prosessi, jossa yksilö peilaa omia kokemuksiaan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kokemuksellinen oppiminen perustuu nelivaiheiseen sykliseen prosessiin, joka muodostuu oma-kohtaisesta kokemuksesta, sen reflektoinnista, käsitteellistämisestä ja kokeilevasta toiminnasta. Reflektointivaihe on prosessin tärkein vaihe. Sillä on tärkeä merkitys uuden tiedon muodostumisessa. Omaa toimintaa ja ajattelua kyseenalaistetaan tietoisella tasolla. (Kupias 2001, 16 – 18.)

Oppiminen on aina henkilökohtainen prosessi. Reflektiivisessä oppimisessa oppija arvioi omaa toimintaansa, kanssatoimijoita ja toimintaan vaikuttavia tilanne- ja taustatekijöitä. Reflektio mahdollistaa oppimisen toiminnan aikana ja sen jälkeen ymmärtämällä syy-seuraussuhteet. Pelkästään tuloksia arvioimalla ei ole kiinnostuttu itse oppimisprosessista, joka on juuri osaamisen laadun varmentamisen avain. (Poikela 2002b, 234 – 237.)

Oppimisprosessin aikana saadaan palautetta monista eri lähteistä. Palautetta saadaan omista havainnoista, ohjaajalta ja muulta ryhmältä. Tämän palautteen avulla opiskelija pystyy kehittämään omia reflektointitaitojaan, itsearviointiaan ja toimintaa ja suhdettaan muihin opiskelijoihin. Kun prosessi saadaan päätökseen, arvioidaan prosessin vaikutusta saatuun tuotokseen. Prosessin kriittinen arviointi peilattuna tuotokseen auttaa oppijaa hahmottamaan syvemmin prosessin toimintaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi tuotosta arvioidaan yhteiskunnan ja työelämän vaatimuksiin. Tuotoksen lopputuloksella ei sinänsä ole merkitystä, koska oppimista tapahtuu prosessin aikana ja sitä arvioitaessa. (Poikela 2002b, 234 – 237.)

3.4 Konstruktivistinen oppimiskäsitys

Ruohotie (2000, 254) määrittelee tiedon ajatustoiminnan tulokseksi. Tieto syntyy henkilökohtaisten kokemusten kautta. Tieto liittyy aina aikaisempaan tietoon. (Ruohotie 2000, 254) Tähän perustuu konstruktivistinen oppimiskäsitys jossa tietoa ei siirretä oppijaan, vaan hän rakentaa tiedon aiemmin opitun ja uusien kokemusten ja käsitysten pohjalta. (Kupias 2001, 8.)

Konstruktivismissa oppiminen perustuu yksilön omaan aktiiviseen työskentelyyn. Yksilöä ohjataan ymmärtämään oppimansa. Yksittäiset asiatkin opitaan paremmin, kun ne linkitetään suurempiin kokonaisuuksiin. Tiedon ymmärtäminen mahdollistaa sen soveltamisen uusissa ympäristöissä. (Kupias 2001, 9.)

Itsearviointi toimii keskeisenä työvälineenä. Oman toiminnan uudelleen arviointi avaa omia käsityksiä ja ajatusmalleja. Kehittyneessä reflektoinnissa arviointia tapahtuu koko toiminnan ajan. Parhaimmillaan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa reflektio johtaa uuden ymmärtämiseen, arvottamiseen ja toimintaan. (Kupias 2001, 24.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Haastattelu

Toteutamme tutkimuksemme haastatteluna, sillä haluamme saada hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden näkemyksen hankkeesta ja sen vaikutuksista opiskeluun ja oppimiseen. Haastattelun avulla saamme tiedon henkilöiden ajatuksista ja siitä mitä mieltä he siitä ovat. Haastatteluun valitsemme ennalta valitut neljä opiskelijaa eri vuosikursseilta ja myöhemmin vielä kaksi opiskelijaa lisää, jotka ovat olleet Hyvinvointiapteekin toiminnassa mukana. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan ilmiötä, tapahtumaa tai tiettyä toimintaa. Siksi on tärkeää, että haastateltavat tietävät Hyvinvointiapteekin toiminnasta mahdollisimman paljon. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 72, 85.)

Haastattelu on joustavaa. Haastattelun aikana haastattelija voi täsmentää kysymyksiä haastateltavalle, joka vähentää väärinymmärrysten mahdollisuutta. Samalla haastattelija voi ohjata haastateltavaa syventymään johonkin tiettyyn aiheeseen tarkemmin. Tällöin saamme kattavampia tuloksia. Haastateltavalle tulee antaa haastattelukysymykset hyvissä ajoin ennen haastatteluja. Tällöin haastateltavalle kysymykset eivät tule yllätyksenä, jonka johdosta haastattelusta saadaan mahdollisimman paljon tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73.)

Valitsimme haastattelumuodoksi teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelumenetelmän. ”Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa” (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Teemahaastattelussa pyritään löytämään vastauksia etukäteen valittujen teemojen perusteella. Teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen, jotka on johdettu opetussuunnitelmasta. Näitä teemoja olivat muuttuva työelämä, muuttuvat oppimisympäristöt ja muuttuva tieto. Tärkeää on myös, että haastattelija ja haastateltava puhuvat samaa kieltä käsitteiden tasolla. Teemahaastattelu sopii myös tältä osin, koska olemme myös itse olleet hankkeessa mukana. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75; Puusa & Juuti 2011, 81–82.)

4.2 Haastattelijan rooli ja toiminta

Haastattelijan tehtävä haastattelutilanteessa on edesauttaa haastattelun kulkua. Hänen on pyrittävä motivoimaan haastateltavaa ja jäsentämään tietoa. Haastattelijan on pyrittävä havainnoimaan myös sanatonta vuorovaikutusta ja mahdollisesti täsmentää kysymyksiä. Haastateltavaa pyritään aktivoimaan myötäillen ja sitä kautta ruokkimaan keskustelua. Haastattelijan on myös pyrittävä rentoutumaan, jottei jännitys tarttuisi haastateltavaan. Haastateltavalle on annettava riittävästi aikaa vastata, eikä täyttää kaikkia hiljaisia hetkiä lisäkysymyksillä. (Cassell&Symon 2004, 17; Hirsjärvi &Hurme 1995, 84, 92, 95–97, 100.)

4.3 Haastatteluprosessi

Ennen varsinaisia haastatteluja suoritimme esihaastattelun eräälle Hyvinvointiapteekissa mukana olleelle henkilölle. Tarkoituksenamme oli arvioida kysymystemme laatua ja keskustella koehaastateltavan kanssa teemoista ja miten hän näkee kysymysten vastaavan tavoitteisiimme. Esihaastattelulla testataan haastattelurunkoa ja niiden jäsentelyä. Siitä voi myös huomata sen, johtaako kysymyksen epäolennaisen tiedon äärelle. (Hirsjärvi &Hurme 1995, 57.)

Ennen haastattelua olimme lähettäneet kysymyksemme etukäteen haastateltaville sähköpostilla. Näin haastateltavat pystyivät valmistautumaan kysymyksiin etukäteen ja virittämään ajatteluaan kysymysten tasalle. Haastattelun alussa annoimme haastateltaville tyhjän paperin, johon pyysimme heitä piirtämään kolme mielestensä keskeistä asiaa Hyvinvointiapteekista. Ajatuksena oli orientoida haastateltavat aiheeseen. Koimme yhdessä haastateltavien kanssa tämän metodin toimivaksi työkaluksi virittämään ajatuksia aiheeseen. Piirtäminen on kognitiivinen työkalu muistin ja ajattelun aktivointiin. Ihminen pystyy pitämään rajallisesti asioita lähimuistissaan. Ulkoisilla työkaluilla voidaan palauttaa asioita ja kokemuksia mieleen, jonka jälkeen niitä on helpompaa jäsentellä ja käsitellä. (Tversky 1999, 2; Harrison &Hobbs 2011, 76.)

Teoriapohjasta nousi esille kolme selkeää pääteemaa, jotka olivat: muuttuva työelämä, muuttuvat oppimisympäristöt ja muuttuva tieto. Koimme näiden teemojen vastaavan koulutuksen tavoitteita sekä keskustelemaan myös kerätyn teorian kanssa. Loimme viitekehyksen teemoja mukailevat kysymykset. Kysymykset mietittiin siten, että ne vastaisivat koulutuksen tavoitteiden kannalta olennaisiin asioihin. Pyrimme pitämään kysymyksien asettelun mahdollisimman yleisellä tasolla, jotta ohjaisi haastateltavien vastauksia liikaa etukäteen. Haastattelijalle jäi vastuu pitää haastattelu aiheessa. Haastatteluiden aikana pyrimme syventämään vastauksia lisäkysymyksillä.

Haastattelurunko sisältää viisi kysymystä, joista kolme kumpuavat suoraan pääteemoista ja kaksi kysymystä linkittää kysymykset työelämään ja herättää haastattelijat ajattelemaan Hyvinvointiapteekissa työskentelemisen tavoitteita. Koimme, että tällätavalla saamme vastauksen tutkimusongelmaan ja voimme rajata pois ongelman sekä oppimisympäristön kehittämisen kannalta epäolennaisen tiedon. Kysymykset aktivoivat haastateltavat miettimään tämän hetkistä opiskeluaan ja tulevaisuuden työelämän haasteita henkilökohtaiselta tasolta sekä pohtimaan Hyvinvointiapteen roolia alati jatkuvassa oppimisprosessissa. Haastattelun lopussa pyydettiin haastateltavaa arvioimaan omaa aktiivisuutta asteikolla 1-5, 1 tarkoittaa heikkoa aktiivisuutta ja 5 aktiivista osallistumista. Tällä pyrimme saamaan selville, onko haastatteluvastauksien ja aktiivisuuspisteiden välillä korrelaatiota.

4.4 Otannan valitseminen

Valitsimme haastateltaviksi viisi kolmannen vuosikurssin opiskelijaa ja yhden neljännen vuosikurssin opiskelijan, joka oli kuitenkin mukana Hyvinvointiapteekissa kolmannen vuosikurssin opiskelijoiden kanssa. Aluksi suoritimme neljä haastattelua. Kaikki neljä haastattelua olivat samansuuntaisia, mutta koska olimme itse olleet Hyvinvointiapteen toiminnassa mukana, mielestämme aineisto ei ollut vielä kylläntynyt. Näiden jälkeen valitsimmekin vielä kaksi haastateltavaa, joilla oletimme olevan kriittisempi näkökulma oppimisympäristöstä. Näin saimme selville tämänhetkisen kuvan oppimisympäristön toiminnasta. Vali-

tut opiskelijat ovat opiskelleet oppimisympäristössä, jolloin heidän tulisi olla tietoisia kysytyistä asioista. Lapin ammattikorkeakoulussa on otettu käyttöön osaamis- ja ongelmaperusteinen opetussuunnitelma. Kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat ensimmäisiä, jotka ovat käyneet läpi koko oppimisympäristön syklin uuden opetussuunnitelman mukaisesti.

4.5 Sisällönanalyysi

Tutkimme saamaamme aineistoa sisällönanalyysimenetelmällä. Sisällönanalyysimenetelmää ohjaavat keskeiset käsitteet ja haastattelun aikana syntyneet hypoteesit. Sillä pyritään luomaan tiivistetty kuvaus ilmiöstä ja sitomaan se laajempaan kontekstiin. Sisällönanalyysilla voidaan tarkastella yksittäisten sanojen ja symboleiden esiintymistä tai keskittyä sisällön merkityksen tarkasteluun. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 114 – 116.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysimenetelmä voidaan kuvata kolmivaiheisena prosessina. Ensimmäiseksi aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Tässä vaiheessa tutkija karsii aineistosta epäolennaisen tiedon pois. Tutkimustehtävä ohjaa redusointia. Seuraavassa vaiheessa aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Tutkija kokoaa aineistosta nousevia samankaltaisuuksia ja toistuvia käsitteitä. Käsitteet luokitellaan ja luokat nimetään. Klusterointi tiivistää aineistoa koska yksittäiset asiat tiivistetään yleisempiin käsitteisiin. Kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa abstrahoidaan eli luodaan teoreettisia käsitteitä olennaisen tiedon pohjalta. Näiden käsitteiden avulla abstraktilta tasolta päästään tieteelliselle tasolle ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 108 – 113.)

Aloitimme sisällönanalyysin litteroimalla aineiston, eli kirjoittamalla nauhoitetut haastattelut puhtaaksi. Litteroinnin jälkeen etsimme aineistosta toistuvia käsitteitä ja samankaltaisuuksia. Näiden pohjalta loimme tutkimusongelman mukaiset luokat, jotka nimesimme. Näitä luokkia ovat oppimisympäristö ja motivaatio, työelämälähtöisyys ja tulevaisuus sekä tiedonhaku ja sen soveltaminen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Oppimisympäristö ja motivaatio

Haastatellut opiskelijat kokivat oppimisympäristön erilaiseksi aiempaan opiskeluun verrattuna. Tämä nähtiin positiivisena asiana. Lähes autenttinen työympäristö motivoi opiskelijoita tekemään laadukkaampaa työtä perehtyessään uusiin asioihin ja ilmiöihin. Koulun ja oman luokan ulkopuolelta tulevat asiakkaat olivat selkeä syy motivaation lisääntymiselle ja työn laadun parantumiselle. Myös palaute koettiin arvokkaammaksi, kun se saatiin asiakkailta koulun ulkopuolelta.

”Tiedonhaku on konkretisoitunut sillain, että on tullut oikeasti ihmisiä, mitä varten sitä tietoa hankitaan. Se on eri juttu, kun näissä tutoriaaleissa se on sulleittelle ja se saattaa joissakin aiheissa laskee motivaatiota. Ei voi mennä sieltä mistä aita on matalin, vaan pyrkii siihen parhaan mahdollisen tiedon löytämiseen ja sen hyödyntämiseen.”

Lähes autenttinen opiskeluympäristö koettiin siis tehokkaaksi tavaksi oppia. Opiskelijoiden mielestä oppiminen oli myös mielekästä, koska Hyvinvointiapteekki on oppimisympäristö, jossa saa rohkeasti kokeilla ja ideoida, eikä epäonnistumista tarvitse pelätä. Opettajan läsnäolo ja ohjaus koettiin tärkeäksi osaksi opiskelua ja se toi myös luottoa opiskelijoihin.

Opiskelun positiivisina puolina pidettiin työskentelyn itsenäisyyttä ja vastuun kantoa. Toiminta koettiin tavoitteelliseksi ja merkitykselliseksi. Se toi mielenkiintoa Hyvinvointiapteekissa toimimiseen ja oli jälleen syy motivaation lisääntymiselle.

”Yks niinkö tärkeimmistä jutuista mitä on oppinut on se, että on joku tavoite mihin pyritään. Sitten tehhään asioita sen etteen, mietitään ja suunnitellaan, mitä tehtäis sen tavoitteen saavuttamiseksi. Sitte-tehhään päätös. Vaikka tuntuu, että tää mennee persiilleen ja niin käy, niin ei se mittään. Jotakiollaan opittu kuitenkin.”

Oppimisympäristöstä heräsi myös ryhmässä työskentelyn tehokkuus. Koettiin, että pienessä ryhmässä opiskelu onnistuu tehokkaammin. Oppiminen nopeutuu ja jäsentyy paremmin mieleen. Lapin ammattikorkeakoulussa liikunnanohjaaja-opiskelijat opiskelevat käyttäen ongelmaperusteista pedagogiikkaa. Hyvinvointiapteekissa tutkivan oppimisen koettiin toteutuvan.

Oppimisympäristöön liittyen kehitettävää löytyi opiskelijoilta perehdytyksestä. Osan mielestä oli vaikea ryhtyä työskentelemään Hyvinvointiapteekissa ja he olisivat toivoneet jämerämpää alkua, jotta työskentely olisi ollut selkeämpää. Tämän vuoksi alku koettiin hankalaksi, eikä motivaatio opiskeluun Hyvinvointiapteekissa ollut korkealla. Opiskelijat totesivat kuitenkin oman aktiivisuuden kasvaneen myöhemmässä vaiheessa ja sen lisänsä myös motivaatiota työskennellä tämän kaltaisessa oppimisympäristössä.

Haastattelussa tuli ilmi, että Hyvinvointiapteekilla on maine ”puuhastelupajana”. Tämän uskottiin johtuvan opettajan taka-alalle jättäytymisestä. Johtoryhmää ei kritisoitu, mutta yleinen ilmapiiri koettiin huonoksi. Toivottiin, että välillä opettaja ottaisi suurempaa roolia.

5.2 Työelämälähtöisyys ja tulevaisuus

Opiskeluiden irrallisuus työelämästä nähtiin ratkenneen Hyvinvointiapteekissa opiskellessa. Eniten opiskelijat painottivat oikeiden asiakkaiden merkitystä oppimistulokseen. Lisäksi heidän mielestään oli tärkeää nähdä ja ennen kaikkea kokea täydellinen asiakaskontakti alusta loppuun. Oppimisympäristö auttoi heitä hahmottamaan koko prosessin kulkua paremmin ja ymmärtämään minkälaista työtä todellinen toimeksianto vaatii yritykseltä ja sen työntekijöiltä. Kriittikiä tuli kuitenkin toimeksiannoista. Kaikkia ei koettu mielenkiintoiseksi ja sitä kautta toimeksiantojen tavoitteet eivät olleet selkeät.

Ehdottomaksi vahvuudeksi koettiin myös laaja-alainen työskentelykenttä. Yhteistyö työelämän toimijoiden kanssa mainittiin useassa haastattelussa positiiviseksi asiaksi ja sosiaalisten taitojen merkityksen nähtiin korostuvan.

”No jos verrataan niinku muuhun opiskeluun, niin on se mun mielestä aika lähellä, tai paljon lähempänä sitä varsinaista työelämää mitä moni muu, koska siellähän periaatteessa tehhään jo työtä. Se on niinkö periaatteessa jo työpaikka.”

”Mää luulen, että joku vastaavanlainen työpaikka tulevaisuudessa, niin ei se välttämättä oo ihan hirviän paljon erilainen, tai vaikka onkin, niin on siinä varmasti paljon samaa.”

Hyvinvointiapteekissa koettiin siis hyvin lähelle oikeaa työpaikkaa. Kokoukset, suunnittelu ja päätökset olivat arvokasta tietotaitoa opiskelijoiden mielestä. Opiskelijat kokivat oppineensa johdonmukaiseen ja organisoituun toimintaan.

Kysyimme opiskelijoita myös heidän näkemyksiään liikunnanohjaajan työn tulevaisuuden haasteisiin. Vastauksista huomasi, että opiskelijat tiedostavat liikuntasektorin alati kehittyvän kentän. He näkivät tärkeäksi pysyä mukana kehityksessä ja tiedostaa uusimmat trendit. Uskottiin myös, että monipuolinen osaaminen on tulevaisuudessa tärkeää.

Sosiaalinen osaaminen korostui myös näissä vastauksissa. Haastateltavien mielestä on tärkeää pystyä kohtaamaan ihmiset erilaisissa muuttuvissa tilanteissa. Yhteistyön tekeminen laajasti ja monialainen osaaminen nousivat esiin myös tulevaisuuden haasteissa. Lisäksi opiskelijat näkevät tulevaisuudessa itsensä projekteissa ja kokevat tärkeäksi projektityöskentelyn ohella myös organisointikyvyn ja johtamistaidot.

5.3 Tiedonhaku ja sen soveltaminen

Autenttinen työympäristö auttoi opiskelijoita tiedonhankinnan kehittymisessä. Heidän mielestään oli erittäin tärkeää, että sitä tehtiin oikeille asiakkaille koulun ulkopuolelta. Tällöin lopputulos oli opiskelijoiden omasta mielestään parempi, kuin kouluun tehty tiedonhaku. He kokivat, että lähdekritiikki kasvaa ja tiedot ja taidot hankitaan paremmista lähteistä. Työskentelyyn käytetään näin ollen myös enemmän aikaa ja vaivaa. Haastateltavat kokivat työskentelyn myös kehittyneen ja oleellisen tiedon löytymisen nopeutuneen. Tärkeäksi tekijäksi nähtiin

lisäksi se, että tehty työ tulee jokaisella kerralla myös käytännössä hyödynnettyksi Hyvinvointiapteen toiminnassa.

Pienryhmätyöskentelyä keuhuttiin ja sen nähtiin edistävän omaa oppimista. Hyvinvointiapteen sisällä pienryhmätyöskentelyssä nähtiin myös ongelmia. Ryhmien välillä ei tapahtunut riittävästi tiedonsiirtoa ja muilta ryhmiltä oppiminen jäi vähäiseksi.

”Työryhmissä työskentelyssä jää paitsi muiden ryhmien tekemisistä. Tuntuu, että saa vain yhen palan siitä kakusta mitä olis mahdollista saada.”

5.4 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa ei ole olemassa mitään tiettyjä kriteereitä (Tuomi & Sarajärvi 2011, 140). Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia työelämälähtöisestä Hyvinvointiapteen oppimisympäristöstä Lapin ammattikorkeakoulussa. Valitsimme tutkimustavaksi teemahaastattelun. Haastattelu mahdollistaa yksilöllisten kokemusten keräämisen. Kokemukset ovat tulkinnallisia ja jokaisen opiskelijan omia näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Valitsimme kuusi opiskelijaa, joiden haastatteluiden pohjalta tehdyn luokittelun perusteella aineisto alkoi kylläntyä. Uusia haastateltavia otetaan tutkimukseen niin pitkään, kuin esiin nousee uusia asioita. (Kananen 2014, 154) Näin ollen otannan voi nähdä riittäväksi. Toisaalta yksilölliset kokemukset ja erilaiset persoonat voisivat lisätä tulkintojen määrää otannan ollessa suurempi, mutta opinnäytetyöhön käytettävien resurssien puitteissa emme nähneet tämän olevan tarpeellista.

Haastattelijan on luotava rento ja luotettava ilmapiiri tutkimuksen alussa (Kananen 2014, 72). Haastateltavat olivat haastattelijoille entuudestaan tuttuja. Tämä mahdollisti luottamuksellisen ilmapiirin synnyn nopeasti. Toisaalta liian tuttu haastattelija saattoi vaikuttaa haastateltavien vastauksiin. He ovat voineet jättää kertomatta asioita, mitä eivät halunneet haastattelijoiden kuulevan. Uskomme,

että haastateltavien aiempi tunteminen vaikutti vastauksien olleen syvempiä ja rehellisempiä.

Olemme olleet itse perustamassa Hyvinvointiapteekki oppimisympäristöä. Se vaikuttaa varmasti tulosten tulkintaan. Omat asenteemme oppimisympäristöä kohtaan olivat positiiviset tutkimusta aloittaessamme. Tiedostimme tämän ja pyrimme jo haastattelukysymyksiä luotaessa objektiiviseen lähestymiseen. Emme voi suoraan sanoa, oliko tällä vaikutusta positiivisesti vai negatiivisesti. Mahdollisesti mukana olomme vuoksi emme huomioineet joitain asioita, jotka olisivat voineet vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen. Toisaalta haastatteluista tulkitessamme pystyimme huomaamaan tarvitsevamme vielä lisähaastatteluita. Ilman mukana oloamme, olisimme voineet todeta aineiston kyllääntyneen jo aiemmassa vaiheessa.

Itse opinnäytetyöprosessin kaari kulki erittäin nousujohtoista linjaa. Eri paikkakunnilla asuminen vaikeutti työskentelyä alkuun, vaikkakin saimme etätöskentelyllä kerättyä teoriapohjaan hyvin aineistoa. Itse haastatteluiden teon ja analyysivaiheen jälkeen ymmärsimme myös itse tutkittavan ilmiön paremmin ja innostuimme tutkimuksen tekemisestä ja aiheestamme lisää. Työskentelymotivaatio kiihtyi huomattavasti opinnäytetyön loppua kohti ja jouduimmekin rajamaan yltyvän tiedonjaon mukana tullutta materiaalia pois, jotta opinnäytetyömme pysyisi rajauksen ja resurssien tasolla.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää liikunnanohjaajaopiskelijoiden kokemuksia opiskelusta Hyvinvointiapteekki oppimisympäristössä. Tehdyt haastattelut toivatkin esille laajasti erilaisia mielipiteitä opiskelusta Hyvinvointiapteekissa. Vastaukset olivat sen suuntaisia, mitä olimme ennen haastatteluiden tekoa oletta-
neet. Saimme kaivettua myös esille syitä kritiikille, jota opiskelijoiden keskuu-
dessa usein kuulee.

Kaikki haastateltavamme arvioivat itsensä aktiivisiksi työntekijöiksi. Lähes kaikki opiskelijat kokivat oppimisympäristön edistävän heidän opiskeluaan ja Hyvinvointiapteekissa opiskelu koettiin positiiviseksi. Osalla haastateltavista oli aluksi ongelmia päästä työskentelyn rytmiin harjoittelunsa aikana, koska ei toiminut itse aktiivisesti ja he kokivat, että opastus toimintaan jäi heikoksi. He kokivat myös tässä vaiheessa Hyvinvointiapteekin negatiivisesti. Toinen motivaatiota laskevaksi tekijäksi nousi huono ilmapiiri. Huonolla ilmapiirillä tarkoitettiin välinpitämätöntä asennetta työryhmän sisällä. Omalla aktiivisuudella voidaan siis vaikuttaa paljon tämän kaltaisen oppimisympäristön oppimiskokemukseen. Hyvinvointiapteekissa onkin syytä pohtia miten varmistetaan kaikkien opiskelijoiden huolellinen perehdytys saaden kaikki opiskelijat aktiivisiksi toimijoiksi. Opetajan ohjaavampi rooli saattaisi vaikuttaa positiivisesti opiskelijoiden motivaatioon ja työn tulokseen. Mielestämme olisi myös syytä tarkastella kuinka paljon vastuuta opiskelijoille annetaan toiminnan johtamisessa.

Haastateltavien joukossa oli myös henkilöitä, jotka suhtautuivat oppimisympäristöön selvästi kriittisemmin. Mielestämme syy kritiikkiin on se, ettei opiskelijoille ole onnistuttu terävöittämään Hyvinvointiapteekin keskeisimpiä tavoitteita ja tarkoitusta siitä, miksi oppimisympäristö on luotu. Tuntui siltä, että osalle haastateltavista selveni vasta haastatteluiden aikana, minkä takia Hyvinvointiapteekki oppimisympäristö on luotu ja mikä sen tavoite on. Oppimisympäristön tavoitteiden ymmärtämättömyys nousi esille myös haastattelun alun piirtämistehtävässä. Kun pyysimme piirtämään paperille tärkeimpiä asioita Hyvinvointiapteekista, osa haastateltavista piirsi henkilöitä ja yksittäisiä asioita Hyvinvointiapteek-

kin arkirutiineista. Pääosin oppimisympäristöstä positiivisesti ajattelevat opiskelijat piirsivät paperilla tavoitteita ja merkityksiä Hyvinvointiapteen taustalla.

Oppimisympäristö koettiin oikeaksi työpaikaksi, joka voi olla parhaimmillaan erittäin motivoiva. Motivoinnin lähteenä olivat maksavat asiakkaat, joiden vuoksi tehdyn työn laatuun panostetaan. Työn laadun parantuessa ja motivaation lisääntyessä voitaisiin olettaa oppimistulostenkin parantuvan. Asiakkailta saatu palaute koettiin arvokkaaksi, jonka nähtiin edistävän omaa ammattitaitoa ja kehittymistä. Asiakkailta saadun palautteen arvokkuuteen vaikuttaa mahdollisesti se, että palaute tulee oikeasta työelämästä. Palautteet antavat kuvan vaaditusta tasosta työelämässä ja positiiviset palautteet ruokkivat itseluottamusta. Opiskelijat pystyvät näkemään selkeämmin työelämässä vaaditut taidot ja peilaamaan itseään niihin. Tällätavoin omaa toimintaa pystytään kehittämään työelämänvaatimuksien mukaiseksi. Asiakaspalautteen arvostamisesta voidaan päätellä, että opiskelijat tekevät työtä asiakaslähtöisesti.

Vastaukset noudattivat melko pitkälle samaa linjaa ja jokaisella haastattelulla tuli ilmi samankaltaisia asioita haastatteluiden aikana. Vaikka opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä hankkeessa opiskeluun, pohdimme ohjasivatko haastattelukysymykset liikaa puhumaan samoista aiheista. Haastatteluiden aikana olisimme voineet antaa haastateltavien kertoa vielä vapaammin kokemuksestaan. Toisaalta myös haastattelijan rooli olisi voinut olla aktiivisempi ja vaatia haastatelluilta vieläkin laajempia pohdintoja. Meillä haastattelijoina ei ollut aikaisempaa kokemusta haastattelijana toimimisesta. Useammat koehaastattelut olisivat voineet auttaa haastattelijan roolin omaksumista paremmin, joka olisi mahdollisesti johtanut laajempaan ja syvempään keskusteluun.

Lapin ammattikorkeakoulussa käytettävä ongelmaperustainen oppimiskäsitys soveltuu mielestämme Hyvinvointiapteen kaltaiseen oppimisympäristöön erittäin hyvin. Haastateltavat olivat poikkeuksetta samoilla linjoilla. He ovat omaksuneet uuden oppimistavan omakseen ja hahmottivat selkeästi merkitykset tiedonhankinnassa sekä sen positiiviset vaikutukset eri osaamisalueisiin. Hankittu tieto tuodaan käytäntöön, jossa tiedosta tulee parhaassa tapauksessa osaamis-

ta. Samalla käytännössä käytettävästä tiedosta saadaan palaute, jolloin tietoa pystytään soveltamaan jatkossa. Työn konkretisoituminen auttoi opiskelijoita ymmärtämään oppimisprosessin perimmäisen tarkoituksen; tuomaan opinnot lähemmäksi työelämää ja vastaamaan tulevaisuuden sille asettamiin haasteisiin. Tulevaisuuden työelämässä korostuu valmius monialaiseen työskentelyyn, sosiaaliset taidot ja innovatiiviset ratkaisut. Kaikkia näitä osa-alueita tuli ilmi haastatteluiden aikana ja Hyvinvointiapteen koettiin kehittävän juuri näitä osa-alueita. Suurin osa Hyvinvointiapteen opiskelijoista koki Hyvinvointiapteen ”yritykseksi”.

NQF tasot kuvaavat osaamisperusteisen opetussuunnitelman tavoitteita. NQF – kriteereissä mainitaan innovatiivisuus ja yrittäjyys. Hyvinvointiapteen koettiin turvalliseksi oppimisympäristöksi. Turvallinen oppimisympäristö mahdollistaa riskittömään kokeiluun, joka auttaa innovaatioiden syntyyn. Innovaatioita pystytään mahdollisesti jatkokäyttämään tulevaisuudessa vaikka oman yrityksen perustamisessa.

Oppimisympäristössä toimitaan yksilöinä osana pienryhmiä ja pienryhmät ovat osana suurempaa kokonaisuutta. Tällöin jokaisella yksilöllä on oma vastuu tekemisestään. Hyvinvointiapteen oppimisympäristönä koettiin edistämään yksilön vapauksia ja sitä kautta vastuunkantoa.

Hyvinvointiapteen saa asiakkailta toimeksiantoja. Toimeksiannot voidaan kuvata ennakoimattomiksi ongelmiksi, joihin opiskelijat lähtevät etsimään ratkaisua. Ratkaisun löytämiseksi, joudutaan lähestymään ongelmaa monelta eri suunnalta. Tämä johtaa alan laaja-alaiseen tutkimiseen ja ymmärtämiseen. Ongelmiin voi olla monta eri ratkaisua, joista opiskelijat saavat itse valita mielestään parhaimman. Prosessin aikana on tehtävä monia päätöksiä, jotka johtavat lopulta toimeksiannon toteuttamiseen. Itsetehty valmistelutyö ja toteutus antavat päätöksille suuren merkityksen. Lopputuloksessa nähdään päätösten seuraus. Opiskelijat kokivat oppineensa, vaikka lopputulos olisi jäänyt heikoksi. Tämän perusteella voidaan päätellä, että opiskelijat itsearvioivat omaa tekemistään läpi prosessin.

Tutkimuksessa olemme selvittäneet opiskelijoiden kokemuksia Hyvinvointiapteekki-oppimisympäristössä. Se antaa laadullisia tuloksia, jotka ovat opiskelijoiden omia näkemyksiä ja mielipiteitä tutkittavasta ilmiöstä. Mielestämme tutkimusta voisi jatkaa selvittämällä määrällisellä tutkimuksella, onko oppimisympäristö tuottanut todella parempia oppimistuloksia.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki 2003. FINLEX - Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 29.1.2015
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>.
- Cassell, C. & Symon, G. 2004. Essential Guide to Qualitative Methods in Organizational Research. London: SAGE Publications.
- Haapakangas, T. 2013. Hyvinvointiapteekki. Väliraportti. Saatavilla Haapakangas, T.
- Haapakangas, T. & Lukkarila, J. 2013. Matkalla kohti tulevaisuutta, jota ei vielä ole... Teoksessa Osaamis- ja ongelmaperusteinen oppiminen hyvinvointialalla. Kokemuksia ja käytänteitä uudesta toimintatavasta. Viitattu 29.1.2015 <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=7bada80a-b679-4b4f-ab84-92f0c13ba472>.
- Hakkarainen, K. & Bollström-Huttunen, M. & Pyysalo, R. & Lonka, K. 2004. Tutkiva oppiminen käytännössä. Matkaopas opettajalle. Helsinki: WSOY.
- Hanhinen, T. 2011. Osaamisenhallinta on työelämän haaste ja valtti. Työpoliittinen aikakauskirja 1/11. Viitattu 29.1.2015 <https://www.tem.fi/files/29368/hanhinen.pdf>.
- Hannola, H. 2013. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opetussuunnitelma oppimisen perustana. Osaamis- ja ongelmaperusteinen oppiminen hyvinvointialalla. Kokemuksia ja käytänteitä uudesta toimintatavasta. Viitattu 29.1.2015
<http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=7bada80a-b679-4b4f-ab84-92f0c13ba472>.
- Harrison, J. & Hobbs, M. 2011. Max your brain. 2010. London: Dorling Kindersley Limited.
- Helakorpi, S. 2009. Osaaminen ja sen tunnistaminen työelämän ja koulutuksen yhteisenä haasteena. Osaaja.net. Ammattikorkeakoulujen verkkojulkaisu No 4 (2009). Viitattu 3.2.2015 <http://www.uasjournal.fi/index.php/osaaja/article/view/1164/1053>.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. 7. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Järvinen, A. & Koivisto, T. & Poikela, E. 2002. Oppiminen työssä ja työyhteisössä. Juva: WSOY.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Tampere: Juvenes Print.

Kangastie, H. 2013. Kehittävä arviointi osaamis- ja ongelmaperusteisessa oppimisessa. Teoksessa Osaamis- ja ongelmaperusteinen oppiminen hyvinvointialalla. Kokemuksia ja käytänteitä uudesta toimintatavasta. Viitattu 29.1.2015 <http://www.ramk.fi/loader.aspx?id=7bada80a-b679-4b4f-ab84-92f0c13ba472>.

Kupias, P. 2001. Oppia opetusmenetelmistä. Educa instituutti Oy. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kotila, H. & Mäki, K. (toim.) 2012. Ammattikorkeakoulu pedagogiikka 2. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lapin AMK 2015. Sole OPS. Opetussuunnitelma 2013–2014. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Liikunnanohjaaja (AMK). Viitattu 29.1.2015 https://soleops.lapinamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?koulohj_id=2114107&ryhmtyypp=1&lukuvuosi=4455269&stack=push.

Lappalainen, L. 2009. Katsaus liikunnanohjaajien (AMK) koulutukseen ja työhön. Viitattu 29.1.2015 <https://www.kamk.fi/loader.aspx?id=6d10bec6-1686-40a4-a00d-dd0c970c1cdc>.

Media Lab Helsinki 2015. Tutkivan oppimisen teoriaa. Viitattu 28.1.2015 http://www.mlab.uiah.fi/polut/Yhteisollinen/teoria_tutkiva_oppiminen.html.

Poikela, E. (toim.) 2002a. Ongelmaperustainen pedagogiikka – teoriaa ja käytäntöä. Viitattu 23.1.2015 http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/65475/ongelmaperustainen_pedagogiikka_2002.pdf?sequence=1.

Poikela, E. 2002b. Osaamisen arviointi. – Teoksessa Koulutuksen lumo. Retoriikka, politiikka ja arviointi. Tampere: Vammalan kirjapaino Oy.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint Oy.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WSOY.

Saranpää, M. 2012. Arvostan osaamista, arvioin osaamista. Kriteerien kriteerit. Teoksessa Ammattikorkeakoulu pedagogiikka 2. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.

Tversky, B. 1999. What Does Drawing Reveal about Thinking? Viitattu 13.10.2014 http://www-psych.stanford.edu/~bt/diagrams/papers/Drawing_reveal_about_thinki.pdf.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset

1. Arvioi millä tavalla oppimisympäristö on vaikuttanut sinun kykyyn hankkia tietoa, arvioida tietoa ja käyttää tietoa.
2. Kuvaile liikunnanohjaajan työtä.
3. Arvioi osaamista tulevaisuuden työelämässä.
4. Arvioi Hyvinvointiapteekkia oppimisympäristönä ja sen vaikutusta oppimiseesi.
5. Kuinka Hyvinvointiapteekki oppimisympäristönä vastaa mielestäsi tulevaisuuden työelämää.

Ikä:

Sukupuoli:

Koulutustausta:

Itsearvio aktiivisuudesta (1-5):